Jaunie riski, kam Covid-19 pandēmijas ietekmē pakļauti NILLTPFN likuma subjekti un katrs no mums 1/12/21

Jau gadu mācāmies sadzīvot ar Covid-19 pandēmiju, kura mūsu ikdienu pārvērtusi līdz nepazīšanai. Lai gan biežāk domājam par ierobežojumiem un izplatības statistiku, būtu lietderīgi saprast, vai uzņēmumi pašlaik nav pakļauti paaugstinātam noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma un proliferācijas finansēšanas ("NILL/TPF") riskam un vai NILL/TPF novēršanas likuma subjektu izveidotās iekšējās kontroles sistēmas joprojām ir tikpat efektīvas kā līdz pandēmijai.

Ņemot vērā likuma subjektu dažādību (no ārpakalpojuma grāmatvežiem ar dažiem klientiem līdz kredītiestādēm ar vairākiem simtiem tūkstošu klientu), jāapsver, vai pandēmijas apstākļos tie joprojām spēj nodrošināt atbilstošus standartus NILL/TPF risku pārvaldībā un vai atsevišķi sektori nav kļuvuši ievainojamāki, jo mainās esošie riska faktori un veidojas jauni, kā arī būtiski mainās riska vide.

Vai fiziskās personas pandēmijas laikā ir pakļautas paaugstinātam noziedzīgu nodarījumu riskam?

Gan Finanšu darījumu darba grupas *(Financial Action Task Force)*, gan Europol 2020. gadā veiktie pētījumi norāda uz vairākiem predikatīviem noziegumiem, kuri notiek pandēmijas laikā. Lūk, daži pandēmijas laikam raksturīgi noziedzīgi nodarījumi:

- Krāpšana medicīnas nozarē, ņemot vērā dažādu medicīnas un individuālās aizsardzības līdzekļu lielo pieprasījumu. Tā var izpausties kā apsolītajai kvalitātei neatbilstošu medicīnas preču piegāde vai preču nepiegādāšana vispār.
- Dažādi iedzīvotāju krāpšanas veidi – krāpšana pa tālruni, piedāvājot dažāda veida neeksistējošas preces vai investīciju pakalpojumus un cerot uz lētticīgu cilvēku uzķeršanos, piemēram, piedāvājums investēt kāda neeksistējoša brīnumlīdzekļa izstrādē Covid-19 ārstēšanai, tomēr šādu investīciju piedāvājums diemžēl nebūs nekas vairāk kā finanšu piramīda.
- Krāpšana tiešsaistes vidē – nelicencētas azartspēles un dažādi kiberuzbrukumi.

Noziedznieki izmanto pandēmijas situāciju, lai veiktu dažādas krāpnieciskas darbības tiešsaistē, piemēram, piedāvājot neeksistējošas preces vai iespēju viegli nopelnīt apšaubāmos investīciju projektos vai nelegālos kazino.

Daļa sabiedrības var būt zaudējusi modrību interneta vidē un nepievērš uzmanību dažādām norādēm uz risku pirkumu veikšanā, piemēram:

- negatīvām atsauksmēm par konkrēto vietni;
- cenām, kas acīmredzami zemākas par tirgū noteiktajām;
- dažādiem apšaubāmiem apmaksas veidiem par pasūtītajām precēm.

Noziedznieku mērķis var būt iegūt iedzīvotāju sensitīvos datus, kurus tālāk būtu iespējams izmantot pretlikumīgās darbībās.

Jānorāda, ka arī likuma subjektiem (īpaši finanšu iestādēm) jāspēj identificēt iespējamos noziegumus, lai neiesaistītos NILL. Piemēram, finanšu iestādēm īpaša uzmanība jāpievērš aizdomīgiem klientu darījumiem,

kuros tiek veikta samaksa par medicīnas vai veselības aprūpes precēm, vai arī, sniedzot karšu maksājumu apstrādes pakalpojumus *(acquiring)*, jāveic padziļināta tirgotāja izpēte. Vienlaikus finanšu iestādēm arī attālināta darba apstākļos jānodrošina klientu un to darījumu uzraudzības nepārtrauktība drošai informācijas apritei.

Lai likuma subjektu iekšējās kontroles sistēma joprojām spētu efektīvi pārvaldīt tiem piemītošos riskus, ātri reaģēt uz izmaiņām ārējā riska vidē un apstākļos, kā arī atbilstoši pielāgot savus risku vadības mehānismus, ir būtiski veicināt kopējo izpratni iestādē par jaunajiem riskiem un izaicinājumiem, ar kuriem nākas saskarties globālās pandēmijas laikā, piemēram, veicot atbilstošas darbinieku apmācības vai nodrošinot izglītojošu informatīvu materiālu apriti organizācijas ietvaros.

Vienlaikus likuma subjektiem, veicot tiem piemītošo risku novērtējumu, būtu nepieciešams vērtēt arī riskus, kurus starptautiskās organizācijas identificējušas savos publicētajos pētījumos attiecībā uz globālo pandēmiju, vai arī pārskatīt jau veiktos risku novērtējumus, vērtējot globālās pandēmijas iespējamo negatīvo ietekmi. Konstatējot riskus, kas var apdraudēt iestādi, jāizstrādā efektīvi riskus mazinoši procesi, lai šos riskus pārvaldītu.

PwC komandā ir pieredzējuši jomas profesionāļi, kuri ir gatavi sniegt atbalstu uzņēmumiem risku vadības un revīzijas jomā. Aicinām uzzināt vairāk šeit.